

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยนำเสนอ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ เชิงนโยบาย

๕.๓.๒ เชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

๕.๑.๑ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยภาพรวม และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักความรับผิดชอบตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือด้านหลักนิติธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

๕.๑.๑.๑ ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑ ข้อ ระดับมาก จำนวน ๕ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา รองลงมาคือการวางแผนงานด้านวิชาการ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือการออกจากราชการ

๕.๑.๑.๒ ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา รองลงมาคือการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือน

๕.๑.๑.๓ ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือการวางแผนการบริหารงานการศึกษา ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือการอนุมัติการใช้จ่ายบุดหนุนที่ได้รับจัดสรร

๕.๑.๑.๔ ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม รองลงมาคือการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือการประเมินผลการปฏิบัติงาน

๕.๑.๑.๕ ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑ ข้อ ระดับมากจำนวน ๑๑ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมาคือการรายงานผลการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือการอุทธรณ์และการร้องทุกข์

๕.๑.๑.๖ ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือแนวการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รองลงมาคือการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือการคัดเลือกหนังสือ

๕.๑.๒ ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักความคุ้มค่ามีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความโปร่งใสมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๕ แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

๕.๑.๕.๑ ด้านหลักนิติธรรม สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้นิติธรรมประพุดิตนอยู่ในกรอบกฎหมาย จารีต ประเพณีและพระธรรมวินัย รวมทั้งนำกฎหมายว่าด้วยพนักงาน

ข้าราชการ หรือ ศาสนการมาปรับใช้ในสถานศึกษา และควรประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ พัฒนาวិชาการ สถานศึกษา และจรรยาบรรณในวิชาชีพ และควรกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานและกิจกรรมร่วมกัน

๕.๑.๕.๒ ด้านหลักคุณธรรม สถานศึกษาควรบริหารจัดการและยึดมั่นในความถูกต้องดีงามและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคมมีความซื่อสัตย์จริงใจและขยันอดทนต่อหน้าที่ ควรใช้หลักธรรมาภิบาลปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุขภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และส่งเสริมสนับสนุนให้เรียนนักรรรมและบาลี พัฒนาให้ดี เก่ง มีสุข และปลูกฝังการเป็นศาสนทายาทจรรยาที่ดี มีวิชา ศาสนาเด่นและเป็นงาน และควรส่งเสริมการบริหารปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร ๔ และทมะ คือ ขันติ ศีล อุโบสถกรรม การศึกษา อดุรงค์ ความสำรวม และความเพียร

๕.๑.๕.๓ ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาควรรายงานการประเมินตนเองและรายงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นความจริง และทุกขั้นตอนต้องยึดหลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ ควรมีการปรับปรุงกลไกการทำงานร่วมกันและความซื่อสัตย์สุจริต และควรจัดทำบัญชีเงินอุดหนุนให้ถูกต้อง ครบถ้วนก็ส่วนของบาลีไม่นำมาปนหรือเล่นแร่แปรธาตุเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา การใช้ความยุติธรรมในการจัดการเรียนการสอน และควรจัดประชุมเปิดเผยข้อมูลเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๕.๑.๕.๔ ด้านหลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ให้โอกาสคนทุกคนในองค์กรมีสิทธิและเสียงในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้บริหารควรสนับสนุนการเสนอความคิดเห็นและกิจกรรมของผู้เรียน สนับสนุนติดตามและตรวจสอบ ร่วมใจกันสร้างผลงาน และควรส่งเสริมองค์กรจะพัฒนาหรือถอยหลังขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กรรับฟังหรือแสดงความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน

๕.๑.๕.๕ ด้านหลักความรับผิดชอบ สถานศึกษาควรมีความตระหนักในสิทธิหน้าที่ การงานการอาพาธของตนเองและผู้อื่น ผู้บริหารควรมีความสำนึกและรับผิดชอบในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพบุคลากรและควรมีความรับผิดชอบต่อผลผลิตประเมนผลการศึกษา

๕.๑.๕.๖ ด้านหลักความคุ้มค่า สถานศึกษาควรเห็นคุณค่าทรัพยากรที่มีอยู่และพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และควรบริหารทรัพยากร คือ วัสดุ คน เงิน เวลา อาคารสถานศึกษา อย่างประหยัด คุ้มค่าและมีความเก่ง ด้านงบประมาณควรใช้จ่ายอย่างประหยัดคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุดในด้านความคุ้มค่า เช่น ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนและพัฒนานักเรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้คุ้มค่า โดยการนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวแล้วมาใช้ซ้ำรวมถึงการใช้เครื่องมือสื่อในแต่ละอย่างด้วยความประหยัด ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้แบบใหม่พร้อมที่จะวางแผนการบริหารงานการศึกษา และเป็นไปตาม **หลักพุทธธรรม** ปัญญาขุทติสูตร ว่าด้วยการเจริญปัญญา ภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญด้วยปัญญา คือ (๑) สปัปฺริสังเสวะ คบหาสัตบุรุษ (๒) สัทธัมมัสสวนะ ฟังสัทธรรม (๓) โยนิโสมนสิการ การมนสิการโดยแยบคาย (๔) อัมมานุอัมมปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ราชประชาสมาสัย** กล่าวว่า ความคุ้มค่า หมายถึง ทั้งในแง่ของรูปธรรมและนามธรรมที่สัมผัสจับต้องมองเห็นได้ หรือรู้สึกได้ว่าคุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่าถ้าทำตามหลักข้างต้นทั้ง ๕ คือ นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ มาตรฐานแล้วแต่เมื่อพิจารณาถึงหลักความคุ้มค่าแล้วไม่ผ่าน ก็ควรทบทวนปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อผลงานให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระครูปลัดจันทน์ ทนตจิตโต** (ต่อนโสกรี) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารวิชาการด้านการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สูงสุดคือด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาคือด้านวัสดุและสื่อการเรียนการสอน ต่ำสุดด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ตามลำดับ

๕.๒.๒ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุดในด้านหลักนิติธรรมแต่ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการออกจากราชการอยู่ในระดับปานกลาง และการจัดทำแผนงบประมาณและคำขออนุมัติงบประมาณรวมทั้งการจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในโรงเรียน ระดับการปฏิบัติใกล้เคียงกันซึ่งเป็นไปตาม **สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา** กล่าวว่า การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติเงื่อนไขสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ (๑) มีความรู้ คือ มีความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการนำความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติ (๒) มีคุณธรรม คือ มีความ

ตระหนัก มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตเป็นประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สถาบันพระปกเกล้า** ได้กล่าวว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎกติกาและการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิกและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระนิกร อินทปญโญ (จอมพะเนิน)** ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน สรุปรวมทุกด้านในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๒.๓ การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ ๑ พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักความคุ้มค่ามีการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงกว่าครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันสูงสุดและด้านหลักความโปร่งใสรองลงมา โดยแนวการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนและการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนาาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุอย่างประหยัดมีประโยชน์และคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สถาบันพระปกเกล้า** ได้กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนและสอดคล้องกับแนวคิดของ **กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ** ได้กล่าวว่า ความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกและมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน เป็นไปตาม**หลักพุทธธรรม** โคบาลสูตร ว่าด้วยองค์ประกอบของผู้เลี้ยงโค นายโคบาลประกอบด้วยองค์ ๑๑ ประการ เป็นผู้สามารถจะเลี้ยงฝูงโคให้เจริญให้เพิ่มขึ้นได้ (๑) รู้รูปโค (๒) ฉลาดในลักษณะโค (๓) กำจัดไขขา (๔) ปกปิดแผล (๕) สุมไฟ (๖) รู้ทำน้ำ (๗) รู้ว่าโคตึมน้ำแล้ว (๘) รู้ทาง (๙) ฉลาดในที่หากิน (๑๐) ริดนมให้เหลือ (๑๑) บูลาโคทั้งหลายที่เป็นพ่อโค เป็นจำฝูง ด้วยการบูชาอย่างยิ่ง ผู้บริหารเข้าไปตั้งเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลังในเพื่อนร่วมงานย่อมเป็นผู้สามารถถึงความเจริญของงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อิศริยา พยัคฆวรรณ** วิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมมีความเห็นในระดับปานกลาง

๕.๒.๔ การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ ๒ ทั้งนี้เพราะว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติแตกต่างกันต่ำที่สุดในด้านหลักโปร่งใส รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม โดยที่สถานศึกษาบริหารการอนุมัติการใช้จ่ายบุดหนุนที่ได้รับจัดสรรอย่างเป็นระบบ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดหลักการของ **พระเอกราช ฉนทรมโม (ชินชม)** หลักความ คุ่มค่า หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยความประหยัด เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมทำให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สรุปปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และหาข้อเสนอแนะพร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขและเป็นไปตาม **หลักพุทธธรรม** ที่ว่าการปฏิบัติตน ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ คือ คุณสมบัติของคนดี รู้หลักการ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการ กระทำ ความรู้จักตนแล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป ความรู้จักประมาณการ ทำงานการบริโภคนปัจจัย ๔ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมให้ตรงเวลา รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุมโดย สำรวมกิริยาอาการ รู้จักบุคคลว่ามีชื่อเสียงความสามารถและมีคุณธรรมในด้านใด สอดคล้องกับ แนวคิดงานวิจัยของ **พระครูวุฒิธรรมนันท์** วิจัยเรื่องศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขต บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม ไม่แตกต่างกัน

๕.๒.๕ การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามขนาด สถานศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ ๓ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษามีการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในด้าน หลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรมมีการปฏิบัติต่ำกว่าทุกด้าน โดยเฉพาะการออกจากราชการ การ จัดทำแผนงบประมาณและค่าของงบประมาณ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในโรงเรียน ราย ข้อระดับการปฏิบัติต่ำ ควรปรับปรุงใหม่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **กองพุทธศาสนศึกษา** สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระบวนการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของโรงเรียน (๑) องค์ประกอบ ของระบบบริหารภายในโรงเรียน ระบบย่อยภายในโรงเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ ๕ ด้าน ดังนี้ (๑.๑) ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่ระบบและก่อให้เกิดการทำงาน ได้แก่ นักเรียน ครู อาจารย์ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่ เทคโนโลยี หลักสูตร โรงเรียน เป็นต้น (๑.๒) กระบวนการ (Process) เป็นการทำหน้าที่แปรสภาพทรัพยากรหรือประมวลผลให้เป็นผลผลิต ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดระบบสารสนเทศ เป็นต้น (๑.๓) ผลผลิต (Output) เป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของระบบ ได้แก่ นักเรียนที่จบ

การศึกษามีความรู้ครบถ้วนตามหลักสูตร ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองและครู เป็นต้น (๑.๔) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นส่วนที่ใช้ควบคุมการทำงานของระบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงชี้ให้เห็นข้อดีและข้อบกพร่องของปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพตามต้องการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น (๑.๕) สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสภาพทั่วไปของบริบทที่อยู่ล้อมรอบระบบหรือองค์กร ได้แก่ ที่ตั้ง ชุมชน ผู้ปกครอง บรรณารักษ์ขององค์กร เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างระบบบริหารและสารสนเทศกับระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย การประเมินคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพกับหลักการบริหารที่เป็นระบบต้องมีความสอดคล้องกัน และสอดคล้องกับแนวคิดหลักการของ Gulick and Urwick ได้กำหนดให้หัวหน้าฝ่ายบริหารมีหน้าที่และบทบาทการบริหารอยู่ ๗ ประการ ที่เรียกว่า “POSDCoRB” มีดังนี้ P = การวางแผน O = การจัดองค์การ S = การจัดตัวบุคลากรปฏิบัติงาน D = การอำนวยการ Co = การประสานงาน R = การรายงาน และ B = การงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมบัติ รัตนพลโย (ฉลอง) วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์เชิงพุทธในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” สรุปสภาพปัญหาปัจจุบันคือขาดงบประมาณและการบริหารจัดการไม่เป็นระบบ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้นต้องมีวิสัยทัศน์ที่จะสร้างศาสนทายาทที่มีปัญญาและเปี่ยมด้วยคุณธรรม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ได้แนวทางในการพัฒนาที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการและใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนานโยบายด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบให้ตระหนักชัดเจนตรวจสอบได้และมีประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนต่อไป

๕.๓.๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนาผู้เรียนโดยปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพ เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๕.๓.๑.๓ สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๕.๓.๑.๔ เป็นข้อมูลสารสนเทศนำไปพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้ยึดถือและปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลโดยยึดหลักการกระจายอำนาจความโปร่งใสและหลักนิติธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๓.๒.๑ ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการออกจากราชการและควรจัดทำแผนงบประมาณและค่าของงบประมาณด้วยความถูกต้อง

๕.๓.๒.๒ ด้านหลักคุณธรรม สถานศึกษาควรวางแผนอัตรากำลังและการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

๕.๓.๒.๓ ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาควรอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรและวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

๕.๓.๒.๔ ด้านหลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรประเมินผลการปฏิบัติงานและควรเอื้อต่อการลาทุกประเภทของครูและบุคลากรทางการศึกษา

๕.๓.๒.๕ ด้านหลักความรับผิดชอบ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการอุทธรณ์และการร้องทุกข์และการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษผู้ที่มีความผิด

๕.๓.๒.๖ ด้านหลักความคุ้มค่า สถานศึกษาควรคัดเลือกหนังสือที่มีประโยชน์และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

๕.๓.๒.๗ ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านหลักความคุ้มค่า สถานศึกษาควรคัดเลือกหนังสือนำมาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

๕.๓.๒.๘ ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านความโปร่งใส สถานศึกษาควรอนุมัติการใช้จ่ายงบอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรอย่างคุ้มค่า ยุติธรรมเป็นไปตามหลักนิติธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุด

๕.๓.๒.๙ ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมและพัฒนากการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านหลักนิติธรรม สถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้นิติธรรมประพจน์ตนอยู่ในกรอบกฎหมาย จารีต ประเพณี และพระธรรมวินัย นำกฎหมายว่าด้วย

พนักงานข้าราชการมาปรับใช้ในสถานศึกษา และควรประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ พัฒนาวิชาการ สถานศึกษา และจรรยาบรรณในวิชาชีพ

๕.๓.๒.๑๐ ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมและพัฒนากาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านหลักคุณธรรม สถานศึกษาควรพัฒนากาการบริหารจัดการโดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงามและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม มีความซื่อสัตย์จริงใจและขยันอดทนต่อหน้าที่โดยปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุขภาพสะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และควรส่งเสริมสนับสนุนให้เรียนนักรธรรมและบาลี พัฒนาให้ดี เก่ง มีสุข

๕.๓.๒.๑๑ ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมและพัฒนากาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส สถานศึกษาควรรายงานการประเมินตนเอง รายงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานต้องเป็นความจริง ทุกขั้นตอนต้องความโปร่งใสตรวจสอบได้และควรปรับปรุงการทำงานร่วมกันและมีความซื่อสัตย์สุจริต

๕.๓.๒.๑๒ ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมและพัฒนากาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ คนทุกคนในองค์กรควรมีสิทธิและเสียงในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

๕.๓.๒.๑๓ ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมและพัฒนากาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ สถานศึกษาควรมีความตระหนักในสิทธิหน้าที่การงาน การอาพาธของตนเองและผู้อื่น ควรมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพบุคลากร

๕.๓.๒.๑๔ ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมและพัฒนากาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า สถานศึกษาควรเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรบริหารจัดการทรัพยากร คือ วัสดุ คน เงิน เวลา อาคารสถานศึกษา อย่างประหยัด คุ้มค่า และมีความเก่ง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรมีการศึกษาแนวทางการปฏิบัติการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในด้านนิติธรรมระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดขอนแก่นและเขตพื้นที่อื่น ๆ

๕.๓.๓.๒ ควรมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการปฏิบัติด้านหลักคุณธรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดอื่น

๕.๓.๓.๓ ควรมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการปฏิบัติด้านหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่อื่น ๆ